

ШУМАДИНЪ

ЛИСТЪ ЗА

КНЪЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

ТЕЧ. VI.

Овај листъ излази сваке Суботе. Цена в одъ 1. Апр. до нове године 18 гр. За огласе плаћа се 3 вр. ср. одъ врсте за едан-путъ а 5 вр. ср. за трипутъ.

№ 69.

ЗАЧИНЦИ У ЧАСОВИНА ОДМОРА.

Одломци изъ посмртни папира едного филозофа.

О *нарави людској* (темпераменту).

(Продужено.)

Наглоћуданъ човекъ воле, да люди одъ нѣга стрепе и зазиру, него ли, да га любе, — и онъ презире люде. Онъ трпи око себе ласкателъ, но онъ непада у мреже нѣгове, него ови му служе за забаву и проведенъ времена. Оваква само наравъ рађа тврдо срце и свирѣпостъ; овакве люде нетроняваю сузе и туђа страдања, нити они имаю према икоме симпатию.

Башъ ова снага и мужество снажни ови люди, кои се изъ петнѣи жила труде, постићи предположену цѣль, и кои обеду у силу Бога да продреду, наилази често на odporъ одъ стране други люди, и често е гнѣвъ и лютиѣ едино средство нѣгови тежени и намера, ерѣ е гнѣвъ поглавита нѣнова страсти; овакви люди есу наликъ на огнѣдишуће горе, они избацяю димне облаке, каменѣ, ватру, па се после утишаю. Нагли люди узъ простогъ народа довека су у парнице уплетани, а врло често и у апсу седе, обично су ови нагли люди црноманясти и рѣѣасти, и по тавницама и апсанама редко се плави люди виђаю, ерѣ су ови већомъ части веселоћудни.

Човекомрзостъ произлази изъ жуча, а тако исто и наравъ, кои презире люде као и сви пороци людски. Нагле женскиѣ са своимъ тобоже юнацствомъ, мушкимъ владанѣмъ и гордимъ погледомъ есу праве наказе у сравненю са нѣжномъ женскомъ природомъ, — оне су права страшила и фуриѣ. Чисто холерична (нагла) наравъ, врло е несрећна наравъ, изузимаюћи кодъ владателя и воисковођа, но ови лако постаю тиранѣи деспоте. — Оваква наравъ изродила е чудовишта светска, као што су римски цареви Тиверѣе, Неронъ и Калигула, оваква е наравъ изродила врстоносце Лудвика XI Хенрика VIII Филипа II и Робеспѣра, а многе бадила е у лудило, кадъ ѣмъ се велике препоне на путу показале. Нагли люди треба свакадъ добро предъ очима да имаю, ону стару, грчку басну о тихомъ ветрићу и сѣверной бури: ветрови се надметали кои ће пре путнику едномъ огртачъ збацити; силовити сѣверни ветаръ дувао е изъ четни жила, а последица е тога била, да се путникъ

огртачемъ умотао; слаби ветрићъ насмене се на то, почне тио дисати и путникъ е онда огртачъ и самъ збацио.

Мирни и склонѣни погледъ суморногъ човека, нѣговъ лагани ходъ и сва нѣгова кретаня показую већъ ясно, да е и нѣгова душа и умъ тихъ, но дубокъ, а е и створенъ за одлучно и идеално (умогледно), озбиљно и виспрено. Онъ любѣ самоћу, мракъ и густъ магловити воздухъ, ков га све јошѣ суморнимъ и жалостнимъ чини. Лакоћуданъ е човекъ богатъ у чувствованю, а суморни напротивъ веома убогъ; онъ е према свачему нероверителанъ и зато довѣка ядикуе: о времена о нарави людска! Лакоћуданъ човекъ узима све олако, одпочивъ свашта са najlepшомъ надеждомъ успеваня, — суморни пакъ пада у претивну погрешку: онъ се врло тешко рѣшава на булѣшта, и тако обоица често промашую цѣль свою. Суморанъ човекъ ако мрзи веселу оштроумностъ; онъ пакъ држи се да много зна, и будући се онъ више плаши него нада, то онъ и любѣ већма тиха увеселения него ли бурна и шумна, онъ радѣе ужива у воображеню неголи у самой ствари, и нѣгове су добродѣтели: трезвеностъ, умереностъ, сталностъ, неограничено постоянство и велика трпелѣвостъ. Онъ се најтежегъ посла нестраши и што е онъ едномъ одпочео, то е занета добро промозгано; онъ е приљжанъ, точанъ, а према другима строгъ. Но нѣгове су погрешке ѣудљиво разположенѣ, одвећъ велика чувствителностъ, ѣуљѣвостъ, нероверенѣ, сребролюбѣе, упорство, и занешеностъ и уманутостъ. Суморна е наравъ обично наравъ човекомрзца, као што е био Жанъ-Жакъ-Русо (славни француски еписатель и нравословъ), и као што лекари потврђую, ова наравъ произлази одъ црне жучѣи густе крви, а врло често и одъ празне кесе и несреће. Еданъ овако несрећанъ човекъ рекао е еданпутъ: „Занста! да самъ я шеширцѣя, люди би се безъ главе рађали.“

Суморна е наравъ на жалостъ врло често пратиоцъ даровитости. Найвећа часть самоубилаца воде свое порекло одъ жалостне фамилиѣ суморняка, и по свой прилици суморни су люди измислили понатѣя о паклу, ѣаволима и страшилама. И Волтеръ е морао бити суморнякъ, ерѣ онъ у едномъ свомъ театралномъ дѣлу каже: три четвртѣе човеческогъ рода есу будале или угурсузи, а кусуръ е саможивѣ,“ ков рѣчи не нису башъ на подпомаганѣ любви къ ближићму. (Продужиће се.)

КАО СТРИЦЪ

ЕСЕ.

У ТРИ ДѢЙСТВА

Д

ЛИЦА.

Полковникъ Войновићъ

Госпа нѣгова

Софія њина раиѣница

Обрадъ Войновићъ, полковниковъ синоваць.

Савета, Обрадова сестра

Тихомиръ, Софийнъ заручникъ

Миланъ, прїятель Обрадовъ

Периша, послужитель Обрадовъ

Еданъ бележникъ (нотаръ).

Два наредника полицаина.

Еданъ поштаръ

Гойко, слуга у кући Полковниковой

Три послужителя

(Появъ е у одной сали, съ единымъ вратима, коя у башти пводе. Съ обе стране налазе се врата крози, које се у друге себе иде.)

ДѢЙСТВО I.

ПОЯВЪ I.

Миланъ (уђе нагло унутра и пошто се обазрео свудъ унасколо, да види имали кога, приђе ближе одной воштаной свећи, коя е напредъ на единомъ асталу за писанъ горела, и почне читати одну целулю).

„Господишь Миланъ умолява се, да се довече у шесть сати у баштенской сали господина Войновића нађе. Онъ може на мала врата ући, коя су цео данъ отворена.“ — Никакавъ подпись! — Хмъ! Хмъ! Чудновати догађай — можда е каква лепа госпа, коя жели да се самномъ састане — то би било врло лепо — Но миръ! Какве су те две фигуре ков садъ онуда улазе, куда самъ я ушао?

ПОЯВЪ ДРУГИЙ.

Обрадъ Войновићъ и Периша (обое у огртаче замотани), Миланъ

Обрадъ (давајући свой огртачь Периши). Добро вече, любезни Милане!

Миланъ. Шта, — заръ си ты Обраде? Одъ куда ти овамо? и одкуда то чудновато украшенъ — та барока и та униформа, коя ние одъ твогъ полка?

Обрадъ. Ради мое безбѣдности — я самъ се са моимъ подполковникомъ у двобою тукао, онъ е опасно ранѣнъ и я долазимъ, да се овди сакриемъ. Но почемъ же ме лако у мојой униформѣ познати, то самъ држао да љу найбезбѣднѣи бити ако одело могъ стрица обучемъ. Ми смо готово едни година, као што знашь, и еданъ другомъ у стаеу, величини и лику тако равни, да би се человекъ у нама преваряти могао, а притомъ едно име носимо. Само е у томъ единая разлика, што г. полковникъ бароку носи, а я мою собствену косу, — Но садъ, почемъ самъ и я бароку натубао и униформу нѣговогъ полка обукао, и самъ се нашою подобности дивимъ. Овогъ еамъ тренутка приспѣо, и радуемъ се, што самъ те тако точно на заказаномъ мѣсту застао.

Миланъ. При састанку? Шта? Заръ е и теби она што о томъ поверила?

Обрадъ. Она? коя то она?

Миланъ. Но, та она лепа госпа, коя ме е единымъ писмомъ овамо позвала! Ти си мой прїятель Обраде, а ништа одъ тебе нетаймъ.

Обрадъ. Лепа госпа?

Миланъ. Шта се смеешь?

Обрадъ. Я самъ та лепа госпа, Милане.

Миланъ. Ты?

Обрадъ. То е писманце одъ мене.

Миланъ. Лепа превара, но до врага; што ти паде на память, да се неподписуешь на твоя писма? — Люди мога реда могу при оваквимъ цидуляма на што друго мислити и рачupati. Али кадъ стваръ тако стои, добро! Мы се нећемо еданъ на другогъ лютити, Обраде — дакле я самъ твой покорный слуга (пође).

Обрадъ. Та чекай! Кудъ иташь тако? Мени е врло нужно било, съ тобомъ говорити, пре него што се съ другима састанемъ, я потребуемъ твою помоћи, ми имамо нешто разговарати.

Миланъ. Добро! — Можешь се на мене ослонити но ме садъ пусти, еръ имамъ важна посла. —

Обрадъ. Заръ тако? Што башъ садъ, кадъ би требало, да ми услугу одну учинишь? А за твои учтивѣ састанакъ съ каквомъ лепомъ господомъ имао би времена.

Миланъ. Зайста не любезный Обрада, я морамъ ићи, мене на единомъ мѣсту очекую.

Обрадъ. Гди?

Миланъ. Еданъ прїятель на три партіе шаха.

Обрадъ. Да важна посла!

Миланъ. Шалу на страну! Я љу имати тамо прилику, сестру твогъ подполковника видити. Я имамъ кодъ нѣ важна посла, па љу иой што и о теби говорити.

Обрадъ. Кадъ е тако, нека ти е просто! Али учини ми ту услугу, кажи мојой сестри, да е неко овде у башти очекуе, — Али немой ме именовати, разумеешь?

Миланъ. Немай бриге! Я иемамъ времена, него љу иой поручити, кадъ е немогу самъ видити; у осталомъ я намѣравамъ другомъ каквомъ приликомъ съ ньомъ познанство учинити. Я здраво почитуемъ брата, па како неби онда и сестру волео, разуме се, ако е лепа. (оде).

ПОЯВЪ 3.

Обрадъ и Периша.

Обрадъ. На сређу ние ми нѣгова помоћ башъ тако нужна. — ние ме толико банъ ни стало да се криемъ; та вальда неће никомъ пасти на память да ме гони, што самъ дошао, да милу раиѣницу могъ стрица опетъ видимъ.

Периша. Ала сте ви срећанъ человекъ, милостиви господине! — Ви ћете вашу, любезницу опетъ видити; а я (уздише) мою супругу. — Мы смо као анђели живили, докъ смо на педесетъ миля едно одъ другогъ удаљени били.

Обрадъ. Миръ! Ето мое сестре!

ПОЯВЪ 4.

Пређашня Савета.

Савета. А — Ви сте? Добро ми дошли!

Обрадъ. Но, то е зайста усрданъ дочекъ!

Савета. То е прекрасно што сте насъ тако изненада обрадовали! ви сте написали да сте велики путь предузели, съ когъ ћете се текъ после едногъ месеца вратити, но непрођоше ни четири дана, а ви доћосте.

Обрадъ. Писао самъ, но коме?

Савета. Кома другомъ, него моею стрини (опази Перишу, кои свой огртачь скида). Но гди е господињъ Тихомирь?

Обрадъ. Кома тай господињъ Тихомирь?

Савета. Та вашъ будући зеть!

Обрадъ. Кажи ми, за кога ме ти држишъ?

Савета. За кога другогъ, него за могъ стрица.

Обрадъ. Ёли могуће! да сестра брата непознае!

Савета. Сестра? Ви мой братъ?

Обрадъ. Твой братъ.

Савета. То не може бити, ви се шалите, мой е братъ кодъ свогъ полка, 30 миља далеко одавде, мой братъ има свою собствену косу, та то ние ни нѣгова униформа — па и нека би башъ велика подобностъ.

Обрадъ. Догађай еданъ, кои се чести тиче, но кои е иначе маловажанъ, принудио ме е, мой гарнизонъ врло итно оставити, а да ме неби ко познао, обукао самъ овај кацуть и метуо на главу ову бароку.

Савета. Ёли могуће? — О то дозволи, да те заргљамъ, любезни брате — Сады текъ починѣмъ те познавати! Али подобностъ е заиста чудна.

Обрадъ. Дакле мой стриць ние ту?

Савета. Дабогме, збогъ свадбе.

Обрадъ. Збогъ свадбе? Какве свадбе?

Савета. Софиине, — ранѣнице нашегъ стрица.

Обрадъ. Шта чуемъ! Заръ се Софија удае?

Савета. Тако е, заръ ти то незнашъ?

Обрадъ. Тако ми Бога, незнамъ ни словца.

Периша. (Приближава се). Ми ни речи незнамо.

Савета. Неки стари другъ (у войни) стричевъ, заискао е Софию за свогъ сина Тихомира — Каже се, да е млади Тихомирь еданъ врло любведостоянъ човекъ, ми га јоштъ до душе нисмо видели. Стриць е по младоженю отишао, а после намераваю неки велики путь предузети, да незнамъ какво наслѣдие приме. Они мисле за еданъ месецъ дана вратити се, па ако онда јоштъ ту будешъ, то ћешъ моћи на свадби заедно съ нама играти.

Обрадъ. Ахъ любезна сестро! — Вѣрни Перишо! подайте ми совѣта, помозите ми; ако ми ви непомогнете, я самъ онда свршио, я самъ изгубљенъ!

Савета. Шта ти е брате?

Периша. Мой е господињъ залюбљенъ у ранѣницу нѣговогъ стрица, Софию.

Савета. А, дакле то е?

Обрадъ. Одъ ове свадбе неће бити ништа.

Савета. Богме тешко ће бити, стваръ ову поварити. Оба су старца сагласни, речъ е дата, положена су условия, и само се јоште младожена очекуе, да ѿй подпише.

Периша. Стрпите се! Чуйте! (стане у седеу) Мени доће у главу една ваљана мисао.

Обрадъ. Говори!

Периша. Ви сте већъ едногъ почели нашегъ стрица представљати! Останите при томъ! довршите ролу ту до крај!

Савета. Лепо средство, заиста прекрасно!

Периша. Само полако! Допустите ми само, да иој планъ развиемъ. — Ви ћете представљати дакле нашегъ стрица! Ви ћете бити онда господаръ у кући, и вашъ ће први посао бити, да ту свадбу одложите. — Ви кажите да нисте могли младожено довести, ерѣ е умро. — Међутимъ некъ госпоястрина добие одъ васъ писмо, као одъ синовца, у комъ одъ стрица Софиину руку просите. — То е мой посао! Я ћу бити скоротеча, кои ће писмо довести. — Госпоястрина воле свогъ синовца, она ће то радостно примити, она ће вамъ га саобштити, као свомъ супругу, а ви ћете радо допустити. Затимъ представите се, као да морате врло итно одпутовати, и дайте стрини неограничено пуномоћие, да ту стваръ концу приведе. Ви ћете одпутовати, а сутра данъ ћете се наново появити у вашој собственој коси, и у униформи нашегъ полка, као да сте садъ башъ изъ нашегъ гарнизона дошли. Свадба ће се свршити, уакъ ће доћи свечано обученъ са своимъ младоженѣомъ, кои ће место свое заузето наћи, и коме неће ништа друго остати, него да се врати, па да или у сѣверной Америки или у источной Индији себи супругу тражи.

Обрадъ. Заръ ти мислишъ, да ће то мой стриць тако равнодушно гледати?

Периша. О, онъ ће се яко наљутити, то се разуме! Онъ ће у први ма' узпламтити. — Али онъ васъ воле! Онъ воле и Софию! Ви ће те га ласкавимъ реума обасути, и обећати му цуну собу унучади, кои ће му сви тако наликъ на нѣга бити, као ви, Онъ ће се насмејати, ублажити, и све ће се на томе свршити.

Савета. Я незнамъ, — али овај ми се умишляй види приличанъ.

Периша. О, то е прекрасни умишляй.

Обрадъ. Доста е смешанъ, али се не може извршити. — Тешко ће ме можда за стрица држати, па ако ме познаду.

Савета. Ми иој несмемо времена дати, да се ове обмане отресе. Ако и време употребимо, то ћемо само еданъ тренутакъ требати. — Сады е вече, помрчина ће намъ помоћи, ове свеће не светле яко, да би ову разлику опазити могли. Данъ не треба ни да чекашъ — изясни се, да јоштъ те ноћи далъ путѣвати морашъ, а сутра се появи у твојомъ правомъ виду. Брао на посао. Ми несмемо време губити. Ниши стрини писмо, кое ће иој твой Периша као скоротеча предати, и у комъ ти Софиину руку иштешъ.

Обрадъ. (Приближавајући се астаљу) сестро, ти пристаешъ?

Периша! (Тарући руке) Ха, ха, ха, како се радуемъ момъ мудрогъ умишляю. Штета што већъ жену имамъ, садъ би могао овде главну ролу играти, место што садъ само повѣреника представљамъ,

Совета. Како то, Перишо?

Периша. Па то е сасвимъ природно. Мой е годинъ садъ стрица а ја би могао господина Тихомира представљати, и зна, шта би се најпосле изъ тога породило, да моя проклета свадба —

Совета. Заиста, Софија има доволно узрока, што зебе.

Обрадъ. (Запечати писмо, и преда га Периши) Ево писма. Уреди како знашъ, а се теби поверавамъ.

Периша. Ви ћете самномъ задовољни бити, за неколико тренутака, доћи ћу ја сь њимъ као скоротеча изъ Богъ те пита изъ кое вароши, савъ прашљивъ и зносмъ обливенъ. — Ви милостиви господине, држите се храбро. — Одважностъ, неустрашимостъ, па и безобразлукъ употребите, ако е нужно. — Кадъ будете стрица представљали, кадъ тетку преварите, Софију узмете, па кадъ се све свршило буде, онда истресите џепове и наградите добро верногъ слугу, који вамъ е у овомъ пре-красномъ дѣлу десна рука био (одлази).

Совета. Ево стрине Она ће те за ујка држати. Покажи се као да имашъ нешто важно да и њ саобштишъ, и кажи ми, да васъ оставимъ саме.

Обрадъ. Али шта и њ знамъ казати.

Совета. Све, што годъ ти е драго, само буди учивъ и любезанъ.

ПОЈАВЪ 5.

Госпои Войновићка, пређашњи.

Совета. Одате, любезна Стрино брзо! ујакъ е дошао.

Г. Войновићка. Како! — Шта? мой мужъ? — Гле, онъ е занста! — Добро дошао, — тако те скоро нисамъ очекивала. — Но сигурно сте сретно путовали. — Али зашто тако самъ? — Гди су намъ гости?

Совета. (Тайно своме брату) Но говори, — одговори брзо!

Обрадъ. Будући самъ само на кратко време дошао, то самъ дошао самъ, и то у најмљнимъ колима. — Што се пута тиче, любезна жено — ахъ, овај ние био најнесрећни.

Г. Войновићка. Ти ме ужасавашъ. Да вамъ се ние каква несрећа догодила?

Обрадъ. Мени ние! Не мени! — Али свадба — (Совети.)

Любезна синовеце, ја имамъ са теткомъ неки разгоръ.

Совета. Ја нећу да васъ узнемиравамъ (одлази). (Продужаће се).

ПРВИЦЕ.

Косидиеръ, који е после буне француске год. 1848 био подъ привременимъ правителствомъ префектъ полицие у Паризу, морао е при тадашњимъ променама уклонити се изъ Париза; онъ е отишао у Лондонъ, и отворио е тамо радно сь виномъ. После некогъ краткогъ

времена препоручио е онъ лорду Бругаму своје разне одабране сорте вина. Лордъ га запита, дали е онъ Косидиеръ, бивши префектъ полицие у Паризу, који е непо-редкомъ хтео редъ увести: „Есть, одговори Косидиеръ,“ ја самъ тай. — „Е кадъ е тако,“ рекне му на то Лордъ, „онда самъ башъ радъ да видимъ, да ли се исто тако разумевате у вину, као и у политики; и зато пошљите ми за 100 дуката разне сорте вашегъ вина на пробу.“

— Неки учитель толковао е едномъ естеству и историю, и поделио е животинъ на више разреда, а у први разредъ ставио е све животинъ, које сисаю. Кадъ е дакле учитель еданпутъ рекао едномъ свомъ ђаку, да е магарацъ, отрчао е овај пунъ радости кући, и рекне отцу: „Ахъ отацъ, помисли само, ја самъ стављенъ у први редъ!“

— Девойки едной, која бияше сасвимъ у бело обучена, хтео е неко ласкати, и рекне и њ: „Занста, ви изгледате као сушта невиностъ.“ — Она му на то одговори: „То ви само кажете!“ Но у место да удари гласомъ на рѣчь „кажете,“ она е ударила у забуни гласомъ на рѣчь „ви.“ — Да скупе погрешке!

— „За Бога!“ рекне неко едноме презадуженомъ барону, „ја не могу да поњамъ, како кодъ толики дугова можете ноћу спавати!“ — „Ви можда имате право,“ одговори графъ, „ако то односите на люде, који мисле платити дугове своје; али на мене се то не односи.“

Политички театоръ.

Еракъ. Ама кажи ми, вере ти, Петаче, шта то у-право значи република?

Петакъ. То ћу ти одма казати; него треба да ми кажешъ најпре, знашъ ли ти, шта е то самодржацъ?

Еракъ. Знамъ, то е владоцъ, који самъ влада.

Петакъ. Лепо, тако е. — Е садъ шта е република?

Еракъ. Та ја те то питамъ.

Петакъ. Чекај, садъ ћу ти казати; Република е сушта противностъ самодржавне државе, т. е. у самодржавној земљи влада едно лице надъ свима, — у републики пакъ владају сви надъ никимъ!“

О Г Л А С Њ.

80 КОЛА СЕНА

Ко има вољу, купити у скупу или на манъ делове лепа сена, нека се погодбе ради пријави у Бачванској кафани на Сави кодъ „Беле лађе“.

У Београду 16. Новембра 1857. (1—3)

Издае Любошрь Ш. Ненадовићъ.

У Книгопечатњи Княжества Србскогъ.

ШУМАДИНЈА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Теч. VI.

Овај листъ излази сваке Суботе. Цена в одъ 1. Апр. до нове године 18 гр. За огласе плаћа се 3 вр. ср. одъ врсте за едан-путъ а 5 вр. ср. за трипутъ.

№ 70.

ГДИ СРЕЊА?

Текъ што човекъ моѣхъ получи,
 Да дѣлати може вольно,
 Гледи среѣу да докучи,
 Да проживи задовољно —
 Свакојка тражи средства,
 Да бы стеко текъ богатство, —
 Немотрѣи онъ на слѣдства,
 Више пута гази братство
 Све за любовь среѣе клете. —
 Царъ, когъ сваки врши волю,
 Дуже свое силне чете,
 Коѣ пале, руше, колю,
 Све у славу цара свога.
 Други силно благо грѣе
 Презируѣи сиротнога,
 Треѣи земљу тамъ преврѣе.
 Еданъ наравъ двори горду,
 Коѣ стране иште земљъ;
 Хитро скаче, хвата ѣорду,
 Али ено клону, дремлѣ.
 Други любве ние нектаръ,
 У восторгу чезне, грца,
 Треѣи с' маша тамъ за плектаръ,
 Да разнѣжи чувства, срца.
 Едномъ прси ките звездѣ,
 Оманљива слава трешти —
 У срцу се страсти гнѣзде —
 Ал' колико сайность блѣшти? —
 За титуломъ еданъ чезне —
 Сакупљѣно благо брѣи —
 Нешто шушне, а овъ презне —
 Одъ самогъ се себе бои.
 Погле тамо други замку
 Противнику своѣе крие,
 Ал' га време као сламку,
 У немиру ветаръ вѣе.
 Треѣи ено тамо скорби,
 У себ' гои страсти подле —
 Излаже се тешкой борби —
 Ал' на путу само бодљъ!
 У облаке смртный леѣе
 На крилима сайне наде,
 Да докучи скуте среѣе,

А за нѣмъ се беда краде.
 Вечне тайне измерити
 Духъ и разумъ свой упиѣ,
 А невиди, куда хити,
 Да с' на море пушта синѣ.
 Стани, брате, куда твоѣ
 Слабомоѣне силе джешъ,
 Недомашно вечно то ѣ,
 У ништили ти текъ гмижешъ.
 Суѣтна ѣ мука, трудба,
 Нема у томъ смртномъ среѣе,
 Ёръ све руши строга судба,
 Коѣ мита никадъ неѣе!
 О врати се натрагъ брате,
 Предъ тобомъ ѣ само магла —
 Нема тамо среѣа за те —
 Тамо зѣя пропасть нагла.
 Оѣнешъ среѣу — то ѣ лако —
 Та ето ѣ близу тебе —
 Зашто да се патинѣ тако,
 Зашто да ти срце зебе?
 Зато пази, што ѣу сада
 На просто ти брате реѣи:
 Разумъ срцемъ нека влада,
 Па ѣнешъ тако среѣу стеѣи.
 Тамо само среѣа сѣа,
 Вечну радостъ духъ ужива,
 Гди ѣ наравъ смерна тѣа,
 Задовољство гдѣ почива!

Лука Сарићъ.

СЫНОВАЦЪ КАО СТРИЦЪ

(Продужено).

ПОЯВЪ 6.

Г. Войновићка и Обрадъ.

Г. Войновићка. Дакле драги супруже, ова свадба —

Обрадъ. Одъ те свадбе неѣе бити ништа.

Войновићка. Како? Заръ намъ ние отацъ младоженѣ тврду речъ задао?

Обрадъ. Истина ѣ цѣла! Али сѣнѣ нѣговъ не може нашу Софию узети.

Г. Войновићка. А зашто не?

дъ. (ячимъ глаголь) Бръ — врь е — мртавъ.

Войновићка. Боже! какавъ случай!

Обрадъ. Права жалость. Овай младићъ бияше, као готово сви млади люди, мало ветрениакъ. Едно вече, на балу едвомъ завади се онъ съ аднимъ официромъ абогъ неке девойке и они се почну узаймно опорю вређати. Млади Тихомиръ, кои бияше живостанъ и напрасанъ као што су обично млади люди, плане и позове противника на двобой, али на несрећу свою намери се на искусногъ кавгацію и борца, кои се никадъ нетуче а да свогъ противника не — убие. И овай обичай одржи и садъ побѣду надъ вештиномъ нѣговогъ противника; — сынъ мога бѣдногъ приятеля падне, на три мѣста смртно ранѣнъ, и издана за по саата.

Г. Войновићка. Милостиви Боже! Шта ли е морао сироматаца претрпѣти!

Обрадъ. Можешъ мислити! А мати!

Г. Войновићка. Шта? мати? — та она е прошле зиме умрла, у колико ми е познато.

Обрадъ. Ове зиме — дабогме! Сироматаца мой приятель! Зимусъ му жена умрла, садъ у лето изгубио е и сина у двобою! — Тешко ми е било, остављати га у той болни. Али служба е садъ строга. Двадесетого мораю сви официри — кодъ полка бити! Данасъ деветнайсти, я самъ само данасъ на еданъ тренутакъ овамо дошао, а довече морамъ опетъ — моме гарнизону отићи.

Г. Войновићка. Шта? заръ тако брзо?

Обрадъ. Служба налаже, — другчиѣ ние. Садъ да прозборимо о Софи.

Г. Войновићка. Та е девойка као убивна и суморна, одкако си ти отишао.

Обрадъ. Знашъ ли, шта я мислимъ? Ова прилика, кою смо јой ми изабрали — чини ми се, ние била нѣойзи башъ по вољи.

Г. Войновићка. Тако? Заръ ти то знашъ?

Обрадъ. Я ништа незнамъ — Али нѣой е садъ 16-а година — заръ ние могла она сама за себе изабрати, пре него што смо ми то учинили?

Г. Войновићка. Тако е, сваки данъ виђамо такве примѣре.

Обрадъ. Я е неби приморавоа, да пође за немила.

Г. Войновића. Боже насъ сачувай одъ тога!

ПОЯВЪ 7.

(Пређашня Софи)

Софи. (Збунѣна неочекиванимъ присутствомъ свогата отца) — А! — мой отацъ — —

Войновићка. Но, шта ти е? Што си се скаменила? Што не приђешъ отцу?

Обрадъ. (Понито ю е загрлио, у себи) Ала су ти башъ срећни очеви, како јй свако воле и грли!

Войновићка. Ти по свой прилици јоштъ незнашъ, да е еданъ несрећни догађај удадбу твою препречио.

Софи. Какавъ догађај?

Войновићка. Твой е заручникъ Тихомиръ мртавъ!

Софи. Боже, шта чуемъ!

Обрадъ. (Упре погледъ у ню и оштро е загледа) Дакле, шта велишъ ти на то, Софио моя?

Софи. Ахъ, шта да вамъ кажемъ! Я сажалѣвамъ одъ срца тогъ несрећногъ младића, — али — ипакъ — морамъ то као неку срећу сматрати, што — — што се онай часъ, у кои љу се одъ васъ одвоити, мало далъ одмакао.

Обрадъ. Али мило дете! Кадъ ти ние мой изборъ по вољи био, зашто намъ ниси ти то одма казала? Боже сачувай, да би ми тебе преко твое вољи коме дали; — склоности твоио нећемо ми на путь стати.

Софи. Я то знамъ, — али, — боязливостъ моя, — стра, да васъ неувредимъ — —

Обрадъ. На страну съ томъ боязливосту, она ние овде на свомъ месту! — Говори слободно, — кажи ми тайну срца твога.

Войновићка. Тако е, дѣте мое! Слушай твогата отца! Онъ ние радъ, да те несрећномъ учини, — онъ ти е заиста најболши приятель.

Обрадъ. Ти си дакле јоштъ унапредъ мрзила тогъ твогъ несрећногъ Тихомира, ели?

Софи. То не — али га не волемъ.

Обрадъ. И ти неби за оногъ пошла, кога не волешъ?

Софи. Ахъ, само съ тешкимъ срцемъ и на силу.

Обрадъ. Ти дакле већъ любишъ, — ели?

Софи. Я то висамъ рекла.

Обрадъ. Но, но, — разумемъ, — ако и ние башъ то, оно е наликъ на то, — изясни се сасвимъ слободно, што таишъ? казуй!

Войновићка. Охрабри се, дѣте мое! Говори, као кадъ неби никога било у соби.

Обрадъ. Представи себи, као да са најболшимъ приятельмъ говоришъ, — кажи ми, — онай, кога ти волешъ, зна ли, да га волешъ?

Софи. Боже сачувай! — Онъ ништа незна.

Обрадъ. Ели младъ човекъ?

Софи. Еданъ любведостоянъ младићъ. — кои ми е у толико мили, што сваки налази, да е врло на васъ наликъ, — Еданъ вашъ сродникъ. — Ахъ! та ви ћете га одма погодити.

Обрадъ. Немогу тако одма, любезно дѣте мое!

Войновићка. Али я љу га ямачно погодити! У обкладу, то е твой синовацъ Обрадъ!

Обрадъ. Но, Софио, ти ћутишъ?

Софи. Одобравате ли мой изборъ?

Обрадъ. (Сакриваюћи свою радость и усхиенъ, — у себи) Држ' се Обраде, да се не издашъ. (Ясно) Али, — дете мое, — ми се јоштъ о томе морамо промислити.

Софи. Нашто много размишљати. Мой и побратимъ Обрадъ најболши, најмудри, най — — —

Обрадъ. Ко? Обрадъ? Заръ онай дявлякъ, онай ветрениакъ, кои ми у последни две године, одкадъ е отишао, ние ни двапутъ писао!

Софи. Али е мени тимъ приљжниѣ писао.

Обрадъ. Тако дакле? Онъ е, велишь, теби писао? А ти си му наравно одписивала, ели?

София. Нисамъ, премда самъ то яко желила. Но ви сте ми обећали, да се нећете склоности мојој противити. Мила мати, та речте и ви коју за мене, молитвe га.

Войновићка. Та попусти и ти, Боже мой, што си се заинатио. Ту се нема шта више чинити, — признај, да е и Софијинъ изборъ сасвимъ на своме месту.

Обрадъ. Ако оћемо по души да кажемо, она није рђаво изабрала; иманъ е съ обе стране готово еднако, — али ако би Обрадъ почео лакомислено газдовати — но ништа, женидба дотеруе младе люде у редъ, — а кадъ га и ако га воле — —

София. Ахъ, здраво га волемъ, — кадъ сте ми Тихомира за супруга изабрали, примѣтила самъ, да е моја склоность према Обраду неодолима, — па кадъ би јоштъ знала, да е и онъ мени наклонѣнъ — —

Обрадъ. (Ватрено) А зашто ти не би наклонѣнъ био, драга моя (тргне се и дође къ себи) — — добра моя! Софио! Дакле, шта му драго, — а саизвољавамъ.

София. Дакле смемъ ли садъ Обраду писати?

Обрадъ. Како ти е драго! (у себи) Богъ и душа лепа ти е стваръ, бити отацъ или поочимъ, кадъ се овако приятне ствари и исповести чую.

ПОЯВЪ 8.

Пређашњи, Савета, Периша (у суружискимъ алианама бичелъ у руци.)

Периша. (Задано се, као да е вазданъ у трку яшио)

Савета. На страну! ево намъ едногъ гласоноше.

Войновићка. А где — Периша!

София. Обрадовъ слуга!

Периша. Милостиви господине — — милостива госпо! Изведите ме изъ мое неизвѣстности; кажите ми одма, ели се господична София већ венчала са Тихомиромъ.

Войновићка. Јоштъ ние, но нашто ово питањъ?

Периша. Фала Богу? То самъ онда на време дошао, да момъ ядномъ и очававајућемъ господару животъ спасемъ.

София. Боже! — Заръ му се каква несрећа догодила?

Войновићка. Да ние сирома Обрадъ боланъ?

Савета. Ти ме ужасаванъ, — казуй, шта е мое брату?

Периша. Стишайте се, молимъ васъ! — Мой е господаръ сасвимъ здравъ, али ми смо у незгодномъ положеню, — о, кадъ би ви знали — но ви ћете и тако све дознати. Мой се господаръ спремао, да пише милостивой госпои, коју онъ свакадъ споминъ као любезну своју стрину, да кой срце свое одкрие; — вама има онъ за много коѣшта благодарити, и према вама има онъ највеће поверенъ, — ево едно писмо њгово, прочитајте, и сажаљвајте га!

Обрадъ. Шта ли ће то бити?

Войновићка. (Узме писмо и чита) „Почитаема стрино! Садъ самъ башъ разумео, да намеравате вашу

ранѣницу Софию удати. Садъ се више већ неможе уздржати, да вамъ мое срце неодакриемъ, — а ја любви Софию. — Ја васъ као Бога молимъ, да ми јо поклоните, осимъ ако она има велику наклоность према своме заручнику, — а е любамъ и обожавамъ, и поуздано се надамъ, да ћу и њѣну любовъ придобити. Ја ћу се одма за Перишомъ на путъ кренути, међутимъ ће вамъ онъ писмо предати и о свему извѣстити васъ, шта самъ ја претрпио одъ оногъ часа, кадъ самъ порази телну за мене вѣсть о Софиној удадби разумео.“

София. Ахъ, боже мой — мили Обраде!

Савета. Сирома Обрадъ, искида се живъ!

Периша. Заиста, то се неда ни описати, у каквомъ е положеню мой господаръ! „Али, господару“ реко му ја, „та вальда ние јоштъ све изгубљено.“ — „Иди, проклетти угурсузе!“ одговори ми онъ у највећој туги и ярости; знашь бре, да ћу ти гркланъ изчупати, ако не стигнешъ на време! — вашъ синовацъ, Богме, кадъ е лютитъ, доста е и суровъ.

Обрадъ. Безобразникъ еданъ!

Периша. Но, но, господине, ви се тако срдите, као да то о вама говоримъ; а што кажемо, то е само изъ единогъ према њѣму искреногъ пријатељства да би га ви поправили, — еръ ви сте му најпречи, ви сте његовъ стрицъ.

Савета. Заиста честанъ и вѣранъ слуга! Онъ би за господаромъ своимъ у воду и у ватру.

Войновићка. Иди Перишо и одмори се мало, — то ти е за садъ најнуждније.

Периша. Добро, милостива госпо, а ћу се одморити у кувни. (Одлази)

ПОЯВЪ 9.

(Пређашњи, безъ Перише.)

Обрадъ. Но Софио? Шта велишь ти на то?

София. Ја исчекуемъ мою судбу изъ ваше руке.

Войновићка. Ние вайде, нема се кудъ, валя му Софию нашу дати.

Савета. Али братъ мой јоштъ ние ту.

Войновићка. По писму његовомъ онъ неможе дуго изостати.

Обрадъ. Е, кадъ башъ ние другче, — и кадъ ви сви тако мислите, те сте на мене навалили, то нека буде! кадъ сте ви сви задовољни, онда и ја немамъ ништа противъ тога. Баръ ће се до мога повратка хука и галама свадбе свршите, — хей момци!

ПОЯВЪ 10-и.

Три послужителя (уђу и чекају отрагу), пређашњи.

Войновићка. Да, — садъ ми јоштъ нешто паде на паметъ! Нашъ закупацъ исплатио ми е у твојомъ одсуству аренду, и дао ми е 2000 талира у мѣницама, — а ја самъ му квиту дала — е л' ти е по волби?

Обрадъ. Штогодъ ти урадишь, мени е по волби; (Докъ е она мѣнице изъ астала вадила, окрене се Обрадъ Савети, и рекне јој) Оћу л' новце примити, шта велишь?

Савета. (Тайно Обраду) Па него, — ако не примившь, ти ћешъ подозрењ на себе навући.

Обрадъ. (Тайно Савети) кадъ ти велишь, ја ћу у име Бога да примимъ, баръ ћу дугове мое исплатити!

Пошто в мѣницу изъ руке г. Войновићке примио, ясно.)
Ово се приликомъ сеѣамъ, да ме е већ одъ дужегъ времена салетно неки угурсусъ лихвоимацъ за неки 100 дуката, коју е суму мой мало ветренасти синовацъ одъ њѣга узаймио. Сада шта велишь, оћу ли овај дугъ за скинемъ Обраду съ врата?

Савета. То се разумѣ! та ви вальда нећете дати Софию човеку, коя е до ушию огрезао у дуговима.

Войновићка. Савета добро вели, а што претече одъ ове суме, потрошићемо за свадбу и дарове.

Савета. Да Богме! на свадбене дарове.

Трећи послужитель. (Приступа). Дошла е она госпа, што прави женске аљине и шешире, и тражи господичну Савету.

Савета. Башъ као да самъ е звала! Баръ ћемо сада одма и венчане аљине наручити!

(Продужиће се).

МАРГАРИТА.

Хумориска одъ Отона Мозера

У почетку овогъ столећа у целомъ Хайделбергу нисе било лепше девојке одъ Маргарите Шталек, единице пензионираногъ капетана и чиновника великогъ войводе, коя съ дојкињомъ и отцемъ живљаше лети у едномъ оправљеномъ здању старогъ хайделбершкогъ градића, а зими у едой лепой, на подножју брега, на коме е градићъ, лежећой кући. Маргарита, идолъ младића, одликујућа се како тѣла лепотомъ, тако и богатимъ душевнимъ изображенѣмъ, живила е поредъ свою њѣни изредни свойства у тихой усамљности, и чинила се, да и непримљчава пазљивостъ и оданост њѣномъ любведостойношћу обчарани младића.

Еданъ одъ најревностниѣ Маргаритини обожателя бияше млади богати баронъ Рукавичићъ, кои е био тврдо наумио, лепу обитателку градића придобити и непрустити никакву прилику, а да погледима и уздисаима любезной муке свога срца не изяви. Изаиста чинило се, као да Маргарита любавъ младога благородника негледа равнодушно, еръ њѣговъ пристойни поздравъ био е увекъ приятнимъ смещенѣмъ награженъ, а на едномъ балу, кадъ е Рукавичићъ съ њѣговомъ обожаваномъ Маргаритомъ котильонъ играо, осетио е тихи притисакъ њѣне мекане руке. Узхићенъ овомъ наклоношћу, науми баронъ свое дѣланъ озбиљно продужити, и кадъ е дознао, да е првогъ Октобра Маргаритинъ осамнаести данъ рођеня, рѣши се, ноћномъ музикомъ любезници свою оданост показати.

Несрећни случай хтеде, да е истогъ дана варошки музикантъ изъ Хайделберга, са своимъ дружествомъ одаванъ на едно близу лежеће ритерско добро, гди е свадба нека била, тако да е баронъ Рукавичићъ принуђенъ био неколико сигналиста у Хайделбергу стануюћегъ гарнизоногъ пешачкогъ баталиона за ноћну музику позвати. Збогъ тога послѣ слугу къ врѣвномъ сигналисти Качу, съ молбомъ да му одма дође.

Наскоро ступи Качъ у баронову собу.

„Любезни врѣвни сигналиста,“ рече му баронъ, „ви морате до сутра на вече еданъ одкестеръ (музикални хоръ) саставити, кои ће подъ прозорима еднога ангела два-три чувствителна комада одсвирати. Наравно да то мора бити таква музика, коя ће и мени и вама на честь служити. Я самъ самъ, изузимаюћи гитаръ, кои самъ по чувеню учио, слабо вештъ у музики, збогъ тога морате се ви сами за свирке и комаде за свираниѣ постарати.“ И руку на срце метувши настави баронъ: „Врѣвни сигналиста Качу! кадъ месецъ тихо по својой стази пливао и звезде лукаво съ неба сияле буду, тадъ ће еданавестъ избити, и у ово време морамо ми бити на месту, гди любезна у маломъ удаленю одъ насъ, њѣно сладко дисаниѣ са простимъ воздухомъ меша. Наши звуци мораю е изъ тихогъ сна пробудити, и кадъ видимо, да се бела сенка на прозору укаже, онда, господине Качу! морамо прећи у адажио (тиѣо преливајуће се свираниѣ) сладко и њѣжно као мирисъ, кадъ се одъ цвећа лучи. Ви знате шта е адажио?“

„Дабогме, господинъ бароне. У гостионици кодъ ангела одъ тенећке,“ свирамо ми за играњѣ само адажио.

„Имате ли валане музикалне силе у вашемъ друженьу?“

„Дабогме!“ церскаше се Качъ. „Дугачки кметъ, моя прва труба, недавно е съ горопаднимъ другомъ своимъ Бахманомъ, осамъ непокорни кроячки кафи крозь врата исгурао, будући су ови са чизмарима бой съ батинама заметнути хтели.“ (Продужиће се).

Стваръ за даванѣ.

Еракъ. Е, брате, — чудо ти е свету, какви ти има угурсуза између невалјали людѣи.

Петакъ. Како то, я те неразумемъ.

Еракъ. Помисли само, ноћасъ, кадъ самъ быо у оној малой кафани, гди ми наше часове одмора проводимо, увуку се лопови у мою собу, и однесу све, што е иоле вредности имало, — а мою жену за пакостъ нису хтеди да однесу! Башъ ти има и између лопова доста угурсуза!

Домаћи театоръ.

(Жена седи и плете дете плачући приближава јой се).

Жена. Соколе мой! зашто ми плачешъ, ко те е дирао?

Дете. (плаче)

Жена. Кажи срце мое, кажи ти твојой матери, ко те тукао.

Дете. Отацъ, отацъ ме тукао, па ме истерао изъ собе и казао, да идемъ до ђавола.

Мати. Оди ти рано, мени, па само кадъ дође отацъ, питаћу я њѣга, како онъ сме мое дете тући.

О Г Л А С Ъ.

80 КОЛА СЕНА

Ко има волю, купити у скупу или на манѣ делове лена сена, нека се погодбе ради прияви у Бачванской кафани на Сави кодъ „Беле лаће“.

У Београду 16. Новембра 1857. (2—3)